

Sprawozdanie z Krajowej Studencko-Doktoranckiej Konferencji Naukowej Koła Naukowego Polonistów oraz Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa UWS

Czerwiec 2025 roku na Wydziale Nauk Humanistycznych Uniwersytetu w Siedlcach odbyła się krajowa studencko-doktorancka konferencja naukowa „Ekscentrycy, szaleńcy i buntownicy. Twórcy kontrowersyjni i ich miejsce w literaturze, kulturze i mediach”. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Koło Naukowe Polonistów we współpracy z Instytutem Językoznawstwa i Literaturoznawstwa UWS. Konferencja zgromadziła badaczy z wielu ośrodków akademickich w Polsce, tworząc przestrzeń do dyskusji nad figurą artysty, bohatera, a także intelektualisty wykraczającego poza utrwalone normy.

Konferencję otworzyli Dziekan Wydziału Nauk Humanistycznych, dr hab. Dariusz Magier, prof. uczelni, Dyrektor Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa, dr hab. Sławomir Sobieraj, prof. uczelni oraz Opiekun Koła Naukowego Polonistów, mgr Barbara Bandzarewicz. W krótkich wystąpieniach wprowadzających zwrócili oni uwagę na znaczenie zagadnienia kontrowersyjności w humanistyce – zarówno jako narzędzia krytycznego namysłu nad kulturą, jak również elementu pozwalającego na odkrywanie nowych obszarów badawczych. Podkreślono, że współczesny dyskurs akademicki coraz częściej zwraca się ku postaciom oraz zjawiskom wykraczającym poza granice normy, gdyż właśnie one najbardziej ujawniają napięcia i paradoksy kultury.

Pierwsza sesja koncentrowała się na twórczości kobiet i postaciach kobiecych w literaturze oraz teatrze. Mgr Wiktoria Staszkiwicz z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II zaprezentowała

referat dotyczący teatru Jolanty Janiczak i Wiktora Rubina. Badaczka zwróciła uwagę na fakt, że kobiety w ich dramatach nie są biernymi uczestniczkami wydarzeń, lecz dynamicznymi postaciami, które kwestionują dotychczasowe wzorce. Następnie lic. Katarzyna Kopka z Uniwersytetu Warszawskiego omówiła figurę szaleńca w *Kobiecie z Zakintos* Dionizjosa Solomosa, zestawiając ją z kontekstami biblijnymi. Zwróciła uwagę, że szaleństwo w tym przypadku nie jest jedynie chorobą, a kategorią umożliwiającą wgląd w transcendencję. Kolejny referat wygłosiła Paulina Laskowska z Uniwersytetu w Siedlcach. Prelegentka przybliżyła postać Manueli Gretkowskiej, łącząc w swojej analizie wymiar literacki oraz polityczny działalności autorki *Kabaretu metafizycznego*. Gretkowska została ukazana jako twórczyni balansująca na granicy – budząca fascynację i niechęć zarazem, nieustannie wymykająca się jednoznacznym ocenom. Panel zamknęło wystąpienie mgr Julity Kisielnińskiej z Uniwersytetu w Siedlcach poświęcone Janinie Duszejko – bohaterce powieści Olgi Tokarczuk. Prelegentka przeanalizowała sposoby, jakimi protagonistka jest etykietowana jako „wariatka” czy „nawiedzone babsko”. Zaznaczyła, iż te określenia nie deprecjonują Duszejko, tylko uwidaczniają jej rolę jako głosu sprzeciwu wobec antropocentrycznych wartości.

W drugim panelu przesunięto akcent ku zjawiskom intermedialnym, jak również reinterpretacjom literackim. Lic. Hubert Foltyński z Uniwersytetu Bielsko-Bialskiego porównał romantyczną poetykę z estetyką hip-hopu, analizując twórczość grupy Kaliber 44. Mgr Maria Długołęcka-Pietrzak, reprezentująca Uniwersytet w Siedlcach, zestawiła natomiast postać

Richarda Madoca z cyklu *Sandman* Neila Gaimana z biografią autora, badając potencjalne autobiograficzne tropy. Lic. Wiktoria Kozłowska z Uniwersytetu Łódzkiego podjęła próbę psychologicznej charakterystyki postaci z opowiadania Ludwika Szyrmera, wskazując na literackie ujęcie szaleństwa. Z kolei lic. Anna Maria Kobylińska z Uniwersytetu Warszawskiego skoncentrowała się na obrazie Don Kichota w poezji, ukazując go jako archetyp ekscentryka.

W kolejnym panelu konferencji dominowały wystąpienia poświęcone postaciom „poetów przeklętych” oraz ekscentryków przełomu XIX i XX wieku. Lic. Kinga Gadomska, reprezentująca Uniwersytet Warszawski, dokonała analizy recepcji utworu *Mściciel* Stanisława Przybyszewskiego w dwudziestolecie międzywojennym, natomiast lic. Krzysztof Kapłon z Uniwersytetu Łódzkiego skupił się na ukazaniu kategorii obłędu w twórczości tego autora. Lic. Marta Kwiatkowska, także z Uniwersytetu Łódzkiego, przybliżyła działalność Zofii de Choiseul-Gouffier, wskazując na jej rolę jako kobiety zaangażowanej, a przy tym i nietypowej w środowisku arystokratycznym. Mgr Bartłomiej Śliż z Uniwersytetu Rzeszowskiego omówił twórczość Jana Rybowicza, którego sytuował w tradycji „poetów przeklętych”.

Ostatnia sesja konferencji miała charakter przekrojowy, obejmując zagadnienia biograficzne oraz kwestie statusu twórczości w kulturze. Alicja Stypułkowska z Uniwersytetu Warszawskiego ukazała, jak zmieniła się interpretacja biografii Krzysztofa Opaliń-

skiego w XIX i XX wieku. Referat unaoczniał, że biografie literackie są konstruktem historycznym, podlegającym nieustannym reinterpretacjom. Następną prelegentką, lic. Anna J. Szymańska z Uniwersytetu Jagiellońskiego omówiła krytyczne, nierzadko kąśliwe wypowiedzi J.R.R. Tolkiena, akcentując ten mniej znany aspekt jego działalności. Panel zamknęło wystąpienie mgr Julii Borkowskiej z Uniwersytetu w Siedlcach. Prelegentka omówiła status twórczości Stephena Kinga w badaniach literaturoznawczych, podkreślając wciąż niejednoznaczny stosunek krytyki akademickiej do literatury popularnej.

Konferencja pokazała, że kontrowersyjność w literaturze i kulturze stanowi kategorię wielowymiarową. Może przyjmować formę prowokacyjnej działalności politycznej, odważnej kreacji literackiej, ekscentrycznej biografii, jak również radykalnej estetyki. Uczestnicy zgodnie podkreślali, iż figury twórców „na marginesie” nadzwyczaj często odsłaniają istotne mechanizmy kultury i pozwalają na nowo zdefiniować granice kanonu.

Barbara Bandzarewicz
Instytut Językoznawstwa
i Literaturoznawstwa UwS